

EL DOCTOR MIQUEL FERRER PRATS (1.927 - 1.993). ASSAIG BIOGRÀFIC

Francesc Xavier BUQUERAS i BACH

Saber conviure. Primeres reflexions sobre la tolerància.
La perfecció és impossible, però es tracta de reduir les nostres intoleràncies a una dosi mínima, i rebaixar-ne'l grau d'intensitat per tal que, més que d'intolerància, puguem parlar de desacords, de diferències de visió o d'opinió.

Josep M ESPINÀS.

CARRANDELLA

*Si canto velles cançons : m'allunyo de les paraules
Si em perdia pel mar : no hi hauria retorn
Si immolava un bou : erraria tot sol
Si agafo un trident : no el puc clavar a les roques
Si son tan limitats, per què ens en adonem tant ?
Si miro el firmament : no hi trobo cap semblança
Dels déus en parlo en silenci, per sentir-me a mi mateix
Si em pinto un sol al front : no per això deixa de ploure
Si tinc un gran habitatge : ha estat a força de plors
Cal viure de cara a terra, i sovint bufa l'oratge
Però quan no hi siguem, amor, serà ben trist.*

Joan BROSSA.

Passat festes (1993 - 1995). Edit. Empúries. Barcelona, 1995.

L- Aproximació Psico-Biogràfica.

Miquel Ferrer Prats va néixer el setze d'agost de 1927, al núm. 13 del carrer Nou de la Rambla, quan la gent encara venia al món a casa. El carrer Nou de la Rambla, per a qui no conegui la ciutat, és un dels llocs per on Barcelona va esberlar per primer cop les seves muralles antigues, eixamplant-se fins on ara passen les rondes.

El seu pare, Miquel Ferrer Dalmau, era propietari, junt amb tres socis, d'una botiga electrònica (! de l'any '27 !) i de fotografia al carrer de Pau Claris, entre els carrers Mallorca i València. Amb el pas del temps, la botiga va anar evolucionant fins a convertir-se en una d'aquestes papereries-jogueteries que tanta capacitat de maniobra varen donar al comerç urbà no especialitzat.

La seva mare, Concepció Prats Lorenzo, era mestra de *les d'abans de la guerra*. Miquel Ferrer era el petit de dos germans, nena i nen, que compartien un delit, segurament heretat dels seus pares, per la lectura i el coneixement de les coses.

La seva germana Assumpció, encara que mancada de formació superior, era capaç de mantenir la més profunda conversa sobre història o literatura com a conseqüència d'aquell delit de que parlavem abans.

Miquel Ferrer va estudiar el batxillerat als jesuïtes del carrer Casp. Si bé aquest fet li proporcionà una sòlida formació i un hàbit d'estudi envejable, és segur que en fou, també, el determinant per que cap dels seus fills no estudiés en col·legi de capellans ni lligat, ni que fos de lluny, amb clergues... (això no és cap impressió ni interpretació subjectiva..., Miquel Ferrer ho havia dit més d'un cop, curt i ras, a qui el volgués escoltar).

Miquel Ferrer va acabar el batxillerat l'any 1946. Companys seus foren, entre d'altres, Carles Ballús Pascual, actual catedràtic de psiquiatria de la Universitat de Barcelona; Antoni de Senillosa Cros, conegut aristòcrata, home de lletres i polític, recentment traspassat; els germans Antoni i Josep Rafael Carreras De Nadal, d'una família prou coneguda per la seva activitat en el camp social, polític i cultural del país (com a exemples valen els fets de palau, i la gran enciclopèdia catalana ...); els germans Ignasi i Joan Manuel Salvà Miquel, que ho són del professor Josep Anton Salvà, amb el temps un dels millors amics de Miquel Ferrer.

Company seu va ser, i en aquesta relació no hi podia faltar, en Francesc Salamero Reymundo, metge-ginecòleg, però per damunt de tot, amic. Un d'aquells amics que comença al col·legi, continua a la facultat i s'afirma durant tota una vida de lluita. (El doctor Salamero va ser el tocòleg de la dona de Miquel Ferrer, assistint als parts dels seus set fills).

Miquel Ferrer va fer la carrera a l'Hospital Clínic de Barcelona, llicenciant-se amb la promoció del 1952. Entre els seus companys de promoció, a part del ja citat Francesc Salamero, hi havia Jordi Pujol Soley, amb el temps el primer President de la Generalitat de Catalunya escollit democràticament després de la guerra.

De bell antuvi, Miquel Ferrer es va interessar per l'aleshores incipient al·lèrgologia, i les primeres substitucions a l'ambulatori de Manso les va fer a la consulta d'endocrinologia (1953 - 1954). Paral·lelament a aquest inici en la sanitat pública, força pacients li havien demanat la seva adreça particular, però no seria fins més endavant que es decidiria a obrir una consulta privada.

En aquesta breu semblança ens fa bo informar que durant el curs 1960 - 1961 va guanyar el premi instituït pels Laboratoris LETI dirigit als metges de les últimes promocions. El treball premiat es titulava "Dura lex, sed

lex", redactat per un grup d'amics, amb participació primordial de Miquel Ferrer. Els companys varen ser Jaume Botey Sala, Enric Fernández Simó, Francesc Salamero Reymundo i Pere Vallribera Puig.

Miquel Ferrer era clínic de formació i per vocació. El seu interès per la psiquiatria -com tantes vegades succeeix- fou tardà i degut més aviat a la casualitat i a la demanda laboral, que a una inquietud per un camp en principi força allunyat del que ell volia. De l'Hospital Clínic, però, Miquel Ferrer s'endugué força més que la llicenciatura en Medicina i un neguit per la gent malalta que ja no el deixaria mai més.

Uns grans ulls castanys mig amagats rera unes llargues pestanyes varen trasbalsar tant el doctor Ferrer que va contraure un compromís per tota la vida, paral·lel a l'hipocràtic, estrenat just dos anys enrera. La noia en qüestió era M Teresa Martínez Areces, una infermera dels dispensaris de Can Soriano (la coneguda Mèdica 'B', que en diuen ara) que s'havia tret el Practicant feia poc (ara seria una Diplomada d'Infermeria), i va fer complir a Miquel Ferrer amb un dels clàssics d'aquesta nostra professió: el binomi metge - infermera. Paradoxalment, fou aquesta relació sentimental la responsable, encara que indirectament, de que les passes professionals del doctor Ferrer anessin cap els viarans poc explotats de la Psiquiatria.

Ho aclarim: el festeig entre el metge i la infermera anava tan bé que, aviat, el doctor Ferrer es veié necessitat d'un treball estable que fós el pilar de l'economia familiar. Aleshores, any 1954, el Sanatori Psiquiàtric de Ntra. Sra. de Montserrat de Sant Boi de Ll. convocà dues plaçes de metge de guàrdia. Miquel Ferrer s'hi presentà, en guanyà una (l'altre plaça la va guanyar el doctor Antoni Bobé Mallat), i encetà així el seu contacte amb els trastorns de la Salut Mental. D'aquell treball ja no en sortiria fins la seva jubilació forçada l'any 1992.

A la Psiquiatria, el doctor Ferrer s'hi abocà, com en tantes activitats de la seva vida, amb tanta passió com eficiència. I d'aquest apassionament en queden prou proves escrites, tant en les seves històries clíniques com en les actes de les Juntes Facultatives o de Govern de la Institució o de la Diputació de Barcelona. Les més nombroses i importants, però, no es troben a cap paper. Viuen en el record de tants companys de feina i pacients que el varen tractar cada dia. Vull suposar que també en el dels que el varen maltractar.

Un any després del naixement de l'Anna, la filla petita, a Miquel Ferrer el varen nomenar Director Mèdic del Sanatori. Per primer i únic cop, la Junta de Govern va demanar el seu parer a la Junta Facultativa i aquesta, en votació secreta, va escollir el doctor Ferrer pel càrrec. En Miquel Ferrer es podia vanter, i amb raó, de ser l'únic director escollit democràticament en la història del Centre. Efectivament, la lliçó va ser ben apresada, i mai més no es va consultar, per cobrir un càrrec que es volia més polític que

no pas tècnic, o pitjor encara, mèdic. Miquel Ferrer va ser director des de el 1974 fins el 1981. El seu plus de responsabilitat mai no va passar de deu mil pessetes. No pagava la pena.

Arribant ací, hem de corregir al nostre entranyable amic Dídac Parellada (1914 -1994) quan en la seva comunicació al IV Congrés d'Història de la Medicina Catalana, celebrat a Poblet (Tarragona) els dies 7 - 9 juny de 1985, sobre 'Recordatori del doctor Joan Juncosa i Orga' diu que aquest va assumir la direcció mèdica del Sanatori de la Mare de Déu de Montserrat, de Sant Boi “.. fins l'any 1980” (Gimbernat. Vol. VI (1986), pp.: 277).

Al doctor Miquel Ferrer des de que hi va entrar de metge de guàrdia fins que el van arraconar com a Cap d'Unitat sense unitat, va jugar tots els papers de l'auca dins al Sanatori de la Mare de Déu de Montserrat, de Sant Boi de Ll. Sempre, però, avantposant el seu criteri de metge a qualsevol altre. I aquest va ser precisament el seu mal.

Al nostre entendre és important remarcar les dificultats que passà el Sanatori Psiquiàtric de Sant Boi de l'Orde Hospitalària de Sant Joan de Déu per trobar la seva identitat mitjançant un nom definitiu i estable. En l'actualitat, l'Hospital es diu així: Sant Joan de Déu. Serveis de Salut Mental, sense esmentar la població de Sant Boi quan precisament qualsevol ciutadà - na de la població de Catalunya l'identifica pel nom de la població (Sant Boi de Ll.). Hem d'afegir, que el nom d'abans, Hospital Psiquiàtric de la Mare de Déu de Montserrat, era desconegut per la gran majoria de les persones.

Recordo l'anècdota d'un batlle de la comarca del Baix Llobregat que desconeixia aquesta realitat, Per fer-se idea tan sols l'any 1982 es va celebrar religiosament l'onomàstica del dia 27 d'abril. A l'any següent ja no es va repetir l'experiència iniciada pel gerent i frare de Sant Joan de Déu, Vicente Gomez Cuartero.

Com ja hem dit, el doctor Miquel Ferrer va esdevenir director mèdic del Sanatori Psiquiàtric de l'any 1974 fins el 1981, any en que va ser obligat a dimitir. Ho va ser entre la direcció de Joan Juncosa Orga i la de Rafael Herrera València. Alguna història més o menys oficial n'obvia fins i tot la seva existència ... ves a saber per què.

Quan el doctor Miquel Ferrer es va cassar, l'any 1956, anà a viure als camps d'en Galvany, un raval amb força consciència de barri, de l'antic municipi de Sant Gervasi de Cassoles. Un lloc força lluny d'on va néixer, on la gent encara deia “baixar a Barcelona” quan calia anar a la plaça de Catalunya o més enllà. Amb tot, no perdé el contacte amb el seu Raval. I a això hi contribuïren força les visites que, indefugiblement, feia cada matí de diumenge a la seva família. Els seus pares, la seva germana, el seu cunyat i els seus nebots.

Quan el seu pare va morir, el gener del 1971, continuà mantenint viu el lligam amb el barri mitjançant la seva mare i la seva germana Maria, amb la que tan bé es va entendre durant tota la vida.

Coneixia (i volia conèixer!) igual que qualsevol veí del Raval, les vicissituds de la gent del barri... i fins i tot hi tenia pacients, generalment gent gran en vivendes de salubritat dubtosa i condicions de vida precàries, que sabien que podien comptar amb ell quan tinguessin un problema... i que no calia preocupar-se gaire per la minuta...

Miquel Ferrer era primer de tot, metge. I això, potser, és el que més el va ajudar a mantenir l'equilibri i una perspectiva més humana de la seva professió, sobretot esdevenint psiquiatre.

Sovint hem vist i constatat com en el món dels psiquiatres, per la seva mateixa idiosincràsia, i la del material amb el que tracten, aquests trastorns de la ment alhora tant fascinant i tan poc coneguts, s'allunya de la realitat.

El doctor Ferrer va aconseguir l'arma més efectiva per a mantenir-se a prop de la gent senzilla i de llurs neguits: en va esdevenir el seu metge.

Com ja hem dit, l'activitat com a metge de capçalera del doctor Ferrer va començar abans que la de psiquiatre. I es va incrementar paral·lelament a l'aprofundiment del seu contacte amb els trastorns en salut mental. I és que en Miquel Ferrer era un home de barri (com haurien pogut dir de poble). I el seu barri era el Raval. Però quan es va instal·lar a Galvany (també un raval, ben mirat) la gent del barri, poc a poc, el va anar fent seu. I en correspondència justa, com que qualsevol lloc és bò per a sentir-se útil i estimat, ell va servir i estimar la gent de Galvany, i el barri mateix...

Miquel Ferrer arribà a ser una figura emblemàtica per la gent del barri. El seu somriure burleta i la bonhomia que irradiava es recorden encara en no poques llars de Galvany... i de fora. Sobretot, però, el que ha deixat un senyal inesborrable i difícilment superable, ha estat la seva immensa humanitat, una cosa més palpable per la gent del carrer, del poble, que una ciència mèdica, com més gran, més llunyana.

Miquel Ferrer va tenir una relació bastant llarga però poc coneguda amb uns laboratoris farmacèutics, petits i amb mentalitat de senyor Esteve, que es diuen Medea, i que són al carrer de Santa Carolina, molt a prop de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau.

Hi anava, com a mínim, una tarda a la setmana, pràcticament des de que va acabar la carrera, i podem dir que va ser la primera feina de llicenciat per la que va cobrar. El doctor Ferrer va arribar als Laboratoris Medea de la mà del seu company dels jesuïtes i de la facultat, Ignasi Salvà Miquel. Es

va integrar en el seu departament tècnic, i fou responsable de no pocs textos pels "prospectes" de les seves especialitats. De la seva capacitat de treball immensa en podrien parlar les grans piles de publicacions mèdiques i farmacèutiques que va "filtrar" en aquell departament per a elaborar els informes relacionats amb els principis actius de la casa.

Allí va aprofundir la seva amistat amb els Salvà Miquel, l'Ignasi, a qui l'unia tants anys d'estudi plegats, i també, el Josep Antoni, una veu inescapable de sabiduria mèdico - farmacèutica i d'anècdotes divertides, com poden contrastar els centenars d'alumnes seus en les facultats de Medicina de Barcelona. En Josep Antoni Salvà Miquel seria, amb el temps, un dels pocs amics veritables que va tenir Miquel Ferrer.

II L - El doctor Miquel Ferrer vist pel doctor Dídac Parellada.

No sé ben bé com anaven les coses. El fet és que a l'Hospital Psiquiàtric per a homes de Sant Boi, regit pels germans de Sant Joan de Déu, dels anys seixantes, jubilats ja el Dr. Pons Balmes, i éssent director el Dr. Joan Juncosa Orga, hevent mort el Dr. Gaspar Sastre Lafarga, i marxat el Dr. Josep Córdoba i Ferreiro, i el Dr. Ricard Pons Bartran, quedava com a subdirector el Dr. Miquel Ferrer.

Amb ell havíem sintonitzat essent jo director de l'Institut Psiquiàtric Femení de la mateixa població de Sant Boi de Llobregat, atès que tractava amb ell diversos assumptes que el Dr. Juncosa delegava al Dr. Ferrer. Tant amb l'un com amb l'altre sempre ens havíem avingut perfectament sense cap problema ni malentès. Per això guardo de tots dos els millors records, agradables en tots els aspectes.

Quan es jubilà el Dr. Juncosa, el doctor Ferrer quedà com director mèdic de l'establiment. Jo el coneixia bé, no tan sols de les col·laboracions interhospitalàries que havíem sostingut, sinó també per la coincidència en el Curs d'Hospitals Psiquiàtrics, organitzats a Burgos, a l'estiu del 1969 per Adolfo Serigó, Secretari General del "Patronato Nacional de Asistencia Psiquiàtrica", (P.A.N.A.P.). Allí, en una vintena de dies, en classes i seminaris al matí i a la tarda, i en hores de lleure amb converses a la nit, que a estones eren de distracció, però d'altres moments es discutien els temes professats durant el dia, d'acord amb l'experiència pràctica viscuda per cada un dels assistents, amb gent tan caracteritzada com Bartomeu Mestre, Manolo Cabaleiro, Javier Morales Belda, Joaquín Santo Domingo, i d'entre els psiquiatres de Catalunya, Juncosa, Ramon Pígem, Arranz, Rego . . .

En aquelles estones de lleure ocupat, vaig descobrir la profunda riquesa humana de Miquel Ferrer, cordialíssim, confiat, preocupat pel tracte estimulante a la personalitat del malalt mental i per la millora de l'assistència, optimista respecte a l'evolució de les tècniques terapèutiques i rehabilitadores, i amb un sentit de les responsabilitats que els dirigents

hospitalaris senten per tirar endavant una actuació més eficient i més digna, a l'ensem que de resultats més prometedors.

De manera que Ferrer em semblà, en el que jo vaig poder apreciar, una persona pragmàtica, molt sensibilitzada per construir noves fórmules assistencials més escaients a la missió de la Salut Mental, però que es reia una mica de la pretensió dels teòrics que dogmatizaven sobre l'assistència, sense tenir cap experiència pràctica, i que predicaven fórmules que serien molt indicades per una comunitat de neuròtics però que resultaven risibles en els grans nuclis de psicòtics crònics que constituïen les tres quartes parts dels nostres hospitals psiquiàtrics.

Uns anys després Ferrer era substituït, a la direcció del seu establiment, per un psicoanalista que, sortosament, m'ha semblat amb prou seny per a bastir, al costat de la seva teoria psicològica, una visió cauta i prudent per a considerar tal com són les característiques del malalt mental crònic.

Em sembla revelador de la seva personalitat assistencial i de la seva manera de veure la problemàtica de l'hospital psiquiàtric, una frase que digué en el transcurs d'unes jornades sobre l'assistència psiquiàtrica, organitzades també pel P.A.N.A.P., em sembla que a Pamplona, i que un dia de sessió itinerant celebrada al gran monestir benedictí de Leire, després de la reunió científica en la qual la discussió sobre l'Hospital Psiquiàtric restava una mica esvaïda i ambigua, durant una mena de berenar-sopar dels jornadistes amb les corresponents famílies -les que hi havien assistit, es clar-, aparegué la senyora Ferrer, amb sis o set fills i filles de diferents edats, tots ells vius com centelles, que alegres i esvalotats corrien d'un lloc a l'altre per a poder prendre croquetes, bunyols, olives, trossos de coca, i d'altres coses menjívoles, mentre feien un gran xivarri, i Ferrer i la seva muller intentaven evitar que l'esvalot pugés massa de to, i que la ingestió no passés dels límits que la sanitat aconsellava. I tot d'una, com qui no diu res, Ferrer digué :

“La dinàmica de l'Hospital Psiquiàtric és, fonamentalment, com la de la vida d'una família. Cal que cada membre disposi d'un mínim d'espontaneïtat, i de llibertat, rebent l'estimació dels altres membres, i a l'ensem se senti impulsat a la correcció per respecte als seus familiars, però rebent sempre l'estímul i l'apreci dels altres...”

Malgrat la senzillesa del plantejament, em semblà que la comparació de la vida social de l'hospital amb la vida familiar, no anava pas desencaminada, i que ampliant el pensament a d'altres punts complementaris, podien tenir un esquema elemental de la dinàmica bàsica de l'Hospital Psiquiàtric.

III. - Idees del doctor Miquel Ferrer envers a aspectes pràctics de l'assistència psiquiàtrica.

Com ja hem dit, el doctor Miquel Ferrer era una persona més aviat pràctica, pragmàtica, que no pas un teòric i persona donada a empirismes filosòfics.

Recordo com si fos ara la ajuda que em va oferir quan li vaig demanar el seu assessorament envers la 'problemàtica moral del malalt de llarg sojorn'. Es tractava d'una Taula Rodona sobre 'La Deontologia en la Pràctica Psiquiàtrica', que l'Associació de Metges Cristians de Catalunya -de la que era president el Dr. Josep M Massons- va convocar a la Reial Acadèmia de Medicina del carrer del Carme. Va fer de moderador el doctor Rafael Herrera Valencia, en qualitat de director metge i els ponents erem els següents :

-La Dra. Sacramento Mayoral Morano en qualitat de metge de guàrdia, va parlar sobre 'Deontologia de la acogida en el Servicio de Urgencias';

-El Dr. José Luis Lillo Espinosa, en qualitat de coordinador del Servei d'Aguts, va parlar sobre 'Problemas deontológicos del enfermo mental en crisis';

-I jo (F. X. B. B.) en qualitat de cap de servei vaig parlar del tema ja esmentat : 'Problemàtica moral del malalt de llarg sojorn'.

El doctor Miquel Ferrer va col·laborar en el capítol de les situacions i reflexions pràctiques (juntament amb el doctor Dídac Parellada Feliu).

L'acte es va celebrar el dissabte dia 13 de maig de 1989. Que jo sàpiga mai l'Hospital Psiquiàtric de Ntra. Sra. de Montserrat de Sant Boi de Ll. no ha tingut una oportunitat d'oferir a un públic selecte la seva línia de treball i el seu posicionament en les directrius assistencials i fons filosòfics dels seus equipaments assistencials. Doncs bé, de manera incomprensible, cap frare de l'Orde de Sant Joan de Déu ens va fer l'honor d'assistir-hi.

Malgrat el nul ressò que l'esmentada Taula Rodona va tenir a l'Hospital Psiquiàtric, dels ponents que hi van intervenir, el contingut de les ponències del doctor José Luis Lillo Espinosa i el meu (F. X. B. B.) varen sortir a la llum pública mercès a la Revista 'Informaciones Psiquiátricas' (núm 134 / 4º trimestre, 1993).

L'esmentat treball ('Problemàtica moral del enfermo mental de larga estancia') també es va publicar recentment al núm 1 - març 1996- en la revista Decisions Mèdiques, Butlletí oficial de Metges Cristians de Catalunya

IV. - Presència del Dr. Miquel Ferrer a la Revista 'Terapia 2.000'

La Revista 'Terapia 2.000' va ésser la revista dels malalts residents de l'Hospital Psiquiàtric Mare de Déu de Montserrat de Sant Boi de Llobregat. Constituïa el portantveu de les opinions, idees i inquietuds dels malalts ja que feia referència a la manera de viure en el sanatori i la idea que aquests en tenien de l'entorn més pròxim, el món 'd'enfora', en comentar amb esperit crític el que succeïx en la societat. Es va publicar per primera vegada al mes de març de 1.979 amb motiu de la festivitat de Sant Joan de Déu. Era la continuadora de l'antiga revista 'La Tapia' que es venia publicant des de juny de 1.973.

El canvi de nom debatut i acceptat lliurement pel comitè de redacció format pels residents i un coordinador - terapeuta els quals es reunien cada setmana i va coincidir amb l'impuls donat a la revista pel doctor Ramon Ferrero Tolosa, en qualitat de gerent i prior de l'Hospital. L'autor d'aquesta comunicació va ser coordinador de la revista 'La Tapia' des d'octubre de 1.975 i de *Terapia 2.000* des de la seva creació fins juny de 1.982. La revista *Terapia 2.000* es publicava amb una freqüència trimestral i va ser-hi exponent dels esdeveniments del Sanatori procurant l'intercanvi d'experiències amb altres revistes de centres psiquiàtrics.

Passem, doncs, al número corresponent al segon trimestre de 1.979 i en la secció anomenada *Cultura* hi ha desglossada en la seva totalitat la Xerrada - Conferència que va donar a la Clínica Pare Menni. En el mateix número figura la notícia de 'Merecido Homenaje' en el qual figura la foto de tres persones que aconsegueixen vint-i-cinc anys a l'Institució :

"El Sanatorio de San Baudilio fue escenario de una fiesta llena de gran valor humano. El día de San Juan de Dios fueron distinguidos por su labor y constancia en el trabajo, los señores Miguel Ferrer, Andrés Gómez y Miguel Gallach. El doctor Ferrer empezó su labor médica, entre los enfermos, nada más acabar la carrera de medicina. Hoy es director médico de la institución samboyana. Miguel Gallach realiza el oficio de chófer y Andrés se ocupa actualmente en trabajos de jardinería".

En el segon número de la Revista, corresponent a l'any 1.981 el doctor Miquel Ferrer fa la necrològica del seu company i amic doctor Joan Sabaté. Signa amb un modest 'Ferrer'. Es interessant comentar aquesta necrològica doncs ens dóna una fidel idea del seu pensament i del seu tarannà. Recollim, per tant, les frases més significatives :

"El doctor Sabaté estava predestinat a viure i a treballar amb nosaltres. El seu origen santboià, la ferma vocació psiquiàtrica i les línies bàsiques del seu pensament, l'empenyien de forma

inexorable cap al nostre Hospital. Enamorat de Catalunya terra maltractada, de la família que es considera en crisi enguany, del malalt mental despreciat per tots i de les petites i belles coses de la natura, era a la vegada un esperit inquiet que es plaia en furetejar per tot arreu, descobrint l'encant allí on els demés no sabien trobar-hi res d'importància.

Darrerament havia tingut una important alegria. Acabat el llarg temps de befa i escarni, la senyera tornava a onejar i era moguda per un vent d'esperança i de fe en l'esdevenidor. Catalunya, lliure de dogals, podia tornar a confiar en les seves forces.

Uns mesos després, el seu estimat Barça assolía un campionat d'Europa. La joia de l'amic Sabaté, aquell 16 de maig del 1.979, semblà marcar l'inici de la que seria la seva darrera lluita. Tres dies després era donat de baixa per malaltia i mai més el veurien suficientment recuperat".

L'última presència de Miquel Ferrer a la Revista *Terapia 2.000* és una breu nota en l'apartat 'Últimas noticias' sota el títol de 'Información General' corresponent al número 12 de 1.981. Diu així :

"El doctor Miguel Ferrer Prats ha presentado su dimisión como Director Médico del Hospital. A la vista de los motivos que alega en su carta de dimisión, La Junta de Gobierno ha adoptado los siguientes acuerdos :

1º Aceptar la dimisión del doctor Ferrer como Director Médico del Hospital, agradeciéndole los servicios prestados.

2º Nombrar Director Médico en funciones al doctor Rafael Herrera Valencia.

3º Nombrar Jefe de la Unidad de Subnormales al doctor Miguel Ferrer Prats."

E p í l e g.

Per tancar aquest assaig biogràfic, caldria esmentar que el Dr. Miquel Ferrer constitueix un exemple de la tragèdia que van haver de viure bastants metges - psiquiatres d'arreu d'Espanya, quan un moviment pseudo-científic i intensament polititzat va voler trastocar les línies de la Psiquiatria tradicional.